

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING BOLALIGI VA YOSHLIKLARI

Toshkent
"Movarounnahr"
2005

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING DUNYOGA KELISHI

Rasululloh (s.a.v.) milodning 570 yili Fil voqeasidan 50 kun avval adolatpesha Eron shohi No'shironovon hukmronligining 40 yilida Rabiul avval oyining 12 kuni dushanba tongi otmasdan Shaab ibni Hoshimning xonadonida tug'ilganlar. Onasining ismi Omina edi.

Garchi ba'zi tarixchi olimlar Rasululloh (s.a.v.) tug'ilgan sanani 8 aprel 571 milodiy deb ko'rsatishsa-da, ul zotning tavalludlari 570 milodiy ekani haqiqatdir.

"Tarixi Tabariy"da Rasulullohning (s.a.v.) tavalludi No'shiravon saltanatining 42 yiliga to'g'ri kelishi aytiladi. No'shiravon milodiy 530 da taxtga chiqib, 579 yilda vafot etganligi tarixdan ma'lum. Demak, No'shiravon vafot etganida Rasululloh (s.a.v.) 9 yoshlarida bo'lganlar.

Misrlik Hay'atshunosiy Rasululloh (s.a.v.) tug'ilgan sana Rabiul avval oyining 12 kuni emas, 8 kuni ekanini aytadi. Albatta, bu hisob barchaga ma'lum haqiqatga mos kelmaydi.

Rasululloh (s.a.v.) dunyoga kelgan uy Makkada ancha taniqli bo'lgan Shaab ibni Hoshimning xonadoni edi. Keyinchalik Rasululloh (s.a.v.) bu uyni amakivachchasi Ukaylga beradi. Ukayl avlodlari bu uyni hijratning 100 yilida ibni Yusufga sotishadi. O'sha paytlarda bu joy ibni Yusuf saroyi, ko'cha esa Mavlud ko'chasi deb nomlanar edi. Xorun ar-Rashid zamonida Makkaga borgan Zubayda Xotun uyni sotib oladi va bu muborak joyda masjid qurdiradi. Biroq afsuski, vahhobiychilik siyosati bunga qarshi turib, masjidni buzdirishdi.

Rasulullohning (s.a.v.) padari buzrukvorlari milodning 545 yili dunyoga kelganlar. Qurayshiyalar sardori Abdulmuttalibning o'ninchi va kenja farzandi edilar. Abdulmuttalib o'g'li Abdullohni 569 yilda Bani Zuhra qabilasi oqsoqoli Vahhobning qizi Ominaga uylantiradi.

Hazrati Omina nasl va nasabga ko'ra Quraysh qizlari orasida eng donosi hamda eng go'zali edilar. Hazrati Omina homilador bo'lgach, Abdulloh tijorat maqsadida Suriyaga yo'l oladi. Madinaga qaytayotganda xastalanadi va 25 yoshida, Rasululloh (s.a.v.) tug'ilishidan ikki oy avval Madinada omonatini topshiradi. Shu tariqa Rasululloh (s.a.v.) ona qornidayoq yetim bo'lib qoladi. Otasi Abdullohdan meros bo'lib bir nechta qo'y, tuya, 9000 qurush pul hamda Ummu Ayman ismli bir qul qoladi.

Bobosi Abdulmuttalib Rasululloh (s.a.v.) tug'ilmasdan avval bir tush ko'radi va qattiq

hayajon bilan uyg'onadi. Tush quyidagicha edi:

Tushida belidan oppoq bir zanjir ajralib chiqadi. Zanjirning to'rtta uchi bo'lib biri ko'kka, biri yerga, biri mag'ribga va yana biri mashriqqa cho'zilgan edi. Shu payt zanjir ustida turli mevalarga g'arq pishgan bir daraxt qad ko'taradi. Daraxt ostida esa ikki nuroniy zot tik turishardi. Abdulmuttalib ularning kim ekanligini so'raydi. Yonida turgan kishi ulardan biri Nuh alayhissalom, yana biri esa Ibrohim alayhissalom ekanini aytadi. Va unga qarab shunday deydi: "Bu og'och sening ajdodingdan paydo bo'ldi, uning butoqlari sening avlodlaring bo'ladi". Abdulmuttalib tush ta'birini bir kohindan so'raydi. Kohin shunday deydi:

– Ey, Abdulmuttalib, sening zurriyodingdan shunday bir zot tug'uladiki, uning hukmi sharqda, g'arbda, yerda va ko'kda joriy bo'ladi. Uning dini Ibrohim alayhissalom dini asosiga qurilib, oxiratga qadar davom etadi.

Abdulmuttalib bundan juda sevindi. Tush amalga oshdi.

Hazrati Omina aytadiki:

– To'lg'oq paytida barcha ayollarda bo'ladigan og'riq mening vujudimni tark etgan edi. Bir kun avval tush ko'rdim. Tushimda bir kishi: "Ey yo Omina, sen buyuk Rasulga homiladorsan. Bola tug'ilgach unga Muhammad deb ism qo'y", – dedi. Bu ovozdan asablarim titrab ketdi. Tug'ish payti yaqinlashgach, ovoz qulog'im ostida yana jarangladi. Qo'rqib ketdim. Shu payt uyga shiddatli nur yog'ilib kirdi, qattiq shovqin eshitildi. Butun vujudim titrab turgan paytda bir oqqush kirib, qanotlari bilan yelkamni siladi. Shu onda ichimdagi qo'rquv yo'qoldi.

Chanqagan edi. Biroq bir piyola suv tutqazadigan odam yo'q edi. Shunda bir kishi kelib qo'limga bir kosada sut kabi oppoq, boldan-da totli sharbat tutqazdi. Sharbatni ichgach, vujudimdagi harorat o'rnini nur egalladi. Shu payt Muhammad dunyoga keldi. Yotog'im atrofida uzun bo'yli, nihoyat darajada go'zal, muloyim qizlar meni tabriklashardi.

Abdulmuttalib ertalabga yaqin Masjidi Haramda ibodat bilan mashg'ul edi. G'oyibdan bir sado buyuk Rasulning dunyoga kelganlari xabarini bildirdi.

Rasululloh (s.a.v.) sunnatli tug'ilgan edi. Orqasidagi ikki kuraklari orasida nubuvvat muhri bor edi. Unda: "Tabahbah ya Muhammad anta xaysurun tavajjah xaysu shi'ta fainnaka mansurun la ilaha illalloh Muhammadan rasululloh" ("Farahlan, ey Muhammad, sen buyuk arslon kabisan. Tavajjuh qilgan yeringda Allohndan hamisha ko'mak bor. Allohndan boshqa iloh yo'q, Muhammad Uning rasulidir").

Tavrotning beshinchi safarida buyuk Rasulning tug'ilishi haqida naql qilinadi. Bu mujdada Rasulullohning (s.a.v.) Ibrohim alayhissalom sulubidan kelishi, Muso alayhissalom kabi buyuk shariat olib kelishi aytiladi. Xristianlar bu naql lyso alayhissalomga oid ekanligini uqdirishadi. Holbuki, lyso alayhissalom Muso alayhissalom kabi buyuk shariat vujudga keltirmagan.

Matta injilining 17 fikrasida: "Men Musoning shariatini tabdil etmoq uchun kelmadim", deb xristianlar iddaosi puch ekanligini isbotlaydi.

Ibrohim alayhissalom avlodidan bo'lgan haqiqiy shariat sohibi shubhasiz Muhammad alayhissalomdir.

Injildagi "paraglid" so'zi Muhammad alayhissalomga oiddir. Kitobda bu xususda shunday deyiladi: "Paraglid kelgan paytda mening nubuvvatimga shahodat keltiradi". Qur'oni Karimning Saf surasi 6-oyati karimasida: "Vaizqala Iysabnu Maryama ya bani Isroila innaiy rasulullohi ilaykum musaddiqon lima bayna yadayya minattavroti va mubashshiran bi rosulin ya'ttiymin ba'dismuhuahmad".

(Eslang, Iyso binni Maryam: "Ey, bani Isroil, albatta, men Allohning sizlarga (yuborgan) payg'ambaridirman. (Men) o'zimdan oldingi Tavrotni tasdiqlaguvchi va o'zimdan keyin keladigan Ahmad ismli bir payg'ambar haqida xushxabar berguvchi holda (yuborildim)", degan edi.

"Paraglid" so'zini Ahmad deb tarjima qilishadi va bu Qur'on haqiqatiga muvofiq keladi. Injilning arabcha nusxalarida ham paraglid so'zi o'rniga Ahmad ismi ishlatilgan.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*O'n to'rt asr avval xuddi shunday bir tun edi,
Loydan o'n to'rt kunlik oy kabi bir yetim chiqib keldi.
Lekin u na xusron edi, sezmedi ko'zlar
Holbuki, yillardir kutishar edi.
Qaerdan ham ko'rishsin ko'rolmasdilar,
Sabab, zuhur topgan yeri bir cho'l edi.
Zalolatga botgandi bu dunyo.
Buhronda edilar, bu kundan-da badtar,
Sirtlonlarni ortda qoldirishgan edi yirtqichlikda,
Birining tishi yo'qmi – u osh edi boshqalarga.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOM DUNYOGA KELGAN KECHADA ZUHUR ETGAN G'AROYIBOTLAR

O'sha kuni qurayshlar o'zlari sig'inadigan sanam sharafiga ziyofat uyushtirishgan edi. Ziyofat davomida but uch marta yerga quladi. Ertalabga yaqin Ka'ba atrofidagi 360 butning yiqilgani ma'lum bo'ldi. Bu botilning yo'qolishi, haqiqatning esa qoim bo'lishiga bir ishora edi. Chunki o'sha kuni hali tong otmasdan nubuvvat quyoshi chiqib ulgurgan edi.

O'sha tunda Eronda Shapur tomonidan bino qilingan mashhur Ayvoniy ibodatxonasining o'n to'rtta ustuni yiqildi. Olimlar bu yerda o'n to'rt hukmdordan so'ng Islom quyoshi balqishini bashorat qilishdi. Haqiqatan ham shunday bo'ldi. Muhammad alayhissalom tug'ilgandan Eron musulmonlar tomonidan istilo qilinguniga qadar o'n to'rt podshoh Fors saltanatni boshqardi.

Yana o'sha kecha ming yildan buyon o'chmay kelayotgan majusiylar olovi so'ndi. Bu shirk va botilning so'nishiga ishora edi.

Yana o'sha kechada Hamadon va Ray orasidagi Sava ko'li o'z-o'zidan quridi. Xalq bu muhim bir hodisaning boshlang'ichi ekanini his etib, sanani qayd qilib qo'yishdi.

Eronda vujudga kelgan bu uch favqulodda holat shohni iztirobga soldi. U majusiylar ulug'ini yoniga chorlab, bularning hikmatini so'radi. Oqsoqol shohga:

– Men ham o'sha tunda bir tush ko'rdim. Tushimda sarkash arab tuyalari va otlari Dajladan kechib, Eron sarhadlariga kirishar edi, – dedi.

Shoh No'shiravon hayratga tushdi, andisha va iztirobda qoldi. Oqsoqoldan maslahat so'radi. U: "Arabistonda bu kecha favqulodda bir holat sodir bo'lsa kerak", dedi. No'shiravonga bu holni to'liq ta'bir qila oladigan odam zarur edi. Nihoyat Iroq qabilalariga murojaat etib, Nu'mon ibn Munzirdan bir kohin jo'natishni iltimos qildi. Xayra hukmdori kohin Abdulmasihni Eronga yubordi. No'shiravon bo'lib o'tgan hodisalardan kohinni xabardor qildi. Abdulmasih masalaning juda chigal ekanini, buni o'zi hal qila olmasligini, ammo tog'asi Sotih bunga ta'bir topa olishi mumkinligini aytdi. O'zi uzr so'radi. Shoh Abdulmasihni shu masala bo'yicha Shomga – Sotihning huzuriga yubordi.

Sotih yamanlik bo'lib, kelajak haqidagi bashoratlari bilan shuhrat qozongan, o'zi keksayib umrining so'nggi kunlarini yashamoqda edi. Abdulmasih borganda Sotih to'shakda behush yotardi. Javobsiz qaytishdan qo'rqqan Abdulmasih tog'asiga qarab, uni madh etuvchi ushbu she'rni aytdi:

– Yaman diyorining kattasi soqov yo karmi? Yo bo'lmasa, o'zi o'lgan-da, ruhi osmonga uchib ketganmi?

Sotihning ko'zlari ochildi, lablari zo'rg'a qimirlab:

– Abdulmasih tuyasiga minib Sotihning oldiga keldi, biroq, Sotih qabrga kirish arafasida. Ey Abdulmasih, seni Eron shohi saroyining yiqilishi, otashning so'nishi va majusiylar ulug'i Mubadonning tushi haqida ma'lumot so'rash uchun jo'natgan.

Ey Abdulmasih, vahiy takror-takror o'qilganda, aso sohibiga payg'ambarlik berilganda, Sava ko'li quriganda, forslarning ibodatgohida otash so'nganda, bilki, o'sha paytda Shom shahri Sotih uchun Shom bo'lmay qoladi. Eronliklarning yiqilgan minoralari nechta bo'lsa, o'shancha sulton saltanat suradi, keyin boshlariga ne sho'rish tushsa, shuni ko'rardi, – dedi-yu jon taslim qildi.

Abdulmasih bularni No'shiravonga yetkazdi. Ilk bor kisra nomini olgan adolatli hukmdor No'shiravondan so'ng o'n to'rt malik o'tadi; nihoyat musulmonlar ot va tuyalari bilan Dajlani kechib, Eronni zabt etdilar.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*Ko'ngil yarasini bog'lagan udir,
Ummatim deya yig'lagan udir.
Bizga shul jannatni bag'ishlagan ul,*

*Haq deya yuragin dog'lagan ul.
Mo'minlar qalbida sharshara udir,
Ko'zlarda ishq bo'lib porlagan udir.
Ushshoqni manzilga yo'llagan udir,
Mahsharda bizlarni qo'llagan udir.
Bizni Zuljalolga bog'lagan udir,
Va bizga har neni bildirgan udir.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING BOLALIGI

Hazrati Omina Muhammad alayhissalomni yetti kun emizdi. Suti kam kelib, to'rt oy Abulahabning joriyasi Suaybani emdirishga majbur bo'ldi. Suaybadan so'ng Rasulullohga Sa'd qabilasidan Harisning zavjasi Halima sut berdi.

Makka o'sha paytlarda juda issiq edi. Shahar ahli havosi, suvi toza yaxshi joylarda bolalarini o'stirish uchun farzandlarini sut onalariga berishardi. Har yili bahor va kuz mavsumida Makkaga bani Sa'd va bani Bakir qabilalaridan sut onalari kelib, boy xonadonlarning farzandlarini olib ketar edi. O'sha yili Makka atrofida qurg'oqchilik bo'lib, suvlar quridi, o'tlar sarg'ayib, hayvonlar nobud bo'ldi, xalqning ahvoli ancha og'irlashdi.

Hazrati Halima shu yili sut onalari bilan Makkaga kelgan edi. Bu haqda o'zi shunday hikoya qiladi:

– Men erim Haris bilan yo'lga chiqdik. Emizikli o'g'lim Hamza sutimga to'ymasdan yig'lardi. Eshagimiz juda zaif bo'lgani uchun bani Sa'd xotinlari bizdan ilgarilab ketdi. Biz borgan sari qofiladan (karvondan) ortda qolib ketdik. Xo'jayinim sabrsizlanib:

– Ey Halima, eshagingni tezroq hayda. Bani Sa'd xotinlari bizdan avval Makkaga yetib borishsa, uyga quruq qaytishimiz mumkin, – der edi.

Harchand harakat qilsak ham, baribir orqada qolib ketdik. Nihoyat dushanba kuni shaharga kirib bordik. Sut onalari allaqachon boy xonadonlarning farzandlarini olib bo'lishgan ekan. Erim bilan g'amgin bir holda turganimizda qarshimizda nuroniy bir kishi paydo bo'ldi. Bizdan:

– Bola olmagan sut onasi qoldimi? – deb so'radi. Yonimdagilardan ul zotning kim ekanligini so'radim.

– Bu kishi qurayshlar oqsoqoli Abdumuttalib bo'ladi, – deyishdi. Ul zotga odob bilan salom berdim. Mendan kim ekanimni so'radi.

– Men bani Sa'd qabilasidanman.

– Oting nima?

– Halima.

– Ey Halima, naqadar baxtli ekansan. Biri Sa'd, yana biri Halima kabi ikkita ulug' noming bor. Bu dunyong va oxirating mana shu ikki nomda qaror topgandir.

“Sa'd” arabchada “muborak”, “halima” esa “yumshoq” degan ma'noni bildiradi.

Abdulmuttalib shularni nazarda tutayotgan edi.

Abdulmuttalib Halimaga:

– Ey Halima, bola olmagan bo'lsang, mening bir yetim o'g'lim bor. Bani Sa'd xotinlari bu bolaning otasi yo'q ekan, undan nima naf ko'rardik, deb olishmadi. Shu bolani sen ol, balki foydasi bo'lar.

Men xo'jayinim bilan maslahatlashish uchun izn istadim. Harisni bor gapdan xabardor qildim. Erim:

– Yo Halima, o'zing bilasan, – dedi.

Amakimning o'g'li esa achchiqlanib:

– Boshqa xotinlar boy bolalarni oldi. Siz kelib-kelib yetim bolani olasizmi? Undan nima foyda ko'rardingiz, boshingizga balo bo'ladi, – dedi. Biroq erim:

– Yo Halima, borib rozi bo'l. Yetim ekan, bir xayri bordir, – dedi.

Men ham uyga quruq qaytishni istamasdim. Abdulmuttalibga rozi ekanimni aytdim. Qurayshlar ulug'i gapimdan juda sevinib ketdi. Haqqimga duo qilib, meni Ominaning uyi tomon boshladi. Omina g'oyatda go'zal, kelishgan, tarbiyali va nozikta'b juvon edi. "Ahlan va sahan, ey Halima", deb meni muloyimlik bilan qarshi oldi. So'ngra meni o'g'lining oldiga olib bordi. Chaqaloq oq matoga o'ralgan, yashil ipak yopinchiq ostida uxlab yotardi. Burnimga hush bo'ylar urildi. Yopinchiqni ochdim. Ko'zlarim oldida malak siymoli go'dak muloyim uxlab yotardi. Shu ondayoq qalbimda unga nisbatan kuchli bir muhabbat uyg'ondi. Hatto ko'kraklarimga sut to'lganini ich-ichimdan his etdim. Qo'limni sekin ko'kragiga qo'yganimda uyg'ondi. Menga qarab jilmaydi. Uni olib bag'rimga bosdim. Umrin bino bo'lib bu qadar xushro'y, bu qadar yoqimtoy bolani ko'rmagan edim.

Abdulmuttalib menga qarab shunday dedi: "Ey Halima, Ominaning o'g'li butun dunyoning xayrlisidir, sen esa eng yaxshi sut onasan. Ey Omina, farzandingni Halimaga topshirgin".

Men o'ng ko'kragimni bolaga tutdim, ema boshladi. Yuzlariga qarab, sevinchdan o'zimni bazo'r tutib turdim. So'ng chap ko'kragimni bersam, emmadi. Chunki chap ko'kragimda o'g'lim Hamzaning haqi bor edi. Ko'kraklarimga sut to'lganini his qildim. Sutim ham unga, ham Hamzaga yetardi. Holbuki, avvallari sutim juda ozligidan Hamzaning ham qorni to'yimas, tinmay yig'lardi. Bu bolaning oddiy bola emasligi ko'rinib turardi. Erim ham buni sezib: "Ey Halima, bu bola muborak bir boladir. Men unda xushbo'y hidlarni tuydim. Unda biz uchun buyuk xayr va barakot bor", – dedi.

Eshakka minib yo'lga chiqdik. Ikki bola ham quchoqlarimda edi. Eshagimiz butun vujudiga quvvat ingandek ildam yura boshladi. Qofilaning boshiga chiqib ketganimizni ko'rib, dugonalarim menga qarab qichqirishdi:

"Ey Abu Ruayoning qizi, sekinroq hayda eshagingni, karvondan ajrama".

Biz harchand harakat qilmaylik, baribir eshak chopqillab o'zib ketaverdi. Bu holdan hayron bo'ldik. Minib kelgan eshagimiz shu ekanligiga ishongimiz kelmas edi.

Yerlarimiz ko'pdan buyon suvsiz, quruqshab yotardi. O't-o'lan yo'q. Qo'y va tuyalarimiz ham yaylovdan och qaytganligi bois yelinlari sutsiz edi. Uyga yetib borganimizda yerlarimiz yam-yashil o't bilan qoplanganini ko'rdik. Qo'y va tuyalarimizning yelinlari sutga to'lib keladigan bo'ldi. Uyimizga ham fayzu baraka kirdi. Qo'shnilarimiz cho'ponlariga:

– Bizning mollarimizni ham Halimaning mollari o'tlaydigan joyda boqing, – deyishardi.

Erim menga:

– Ey Halima shu bola sababli uyimiz fayzga to'ldi. Biz ham unga yaxshi qarab, yaxshi tarbiya qilaylik, – dedi.

Muhammad (s.a.v.) boshqa bolalar kabi kiyimlari kir bo'lib yurmasdi. Qachon kiyimlarini yuvmoqchi bo'lsam, ularni toza holda ko'rardim. Yalang'och yurishni istamas edi. Kiyimlarini yechmoqchi bo'lsam yig'lardi. Boshqa paytlarda doim xush kayfiyatda yurardi. Uni ko'rgan odam darrov yoqtirib qolardi. Ul zot yotgan uyning ichi xush bo'ylar bilan to'liq bo'lardi. Hatto u bilan o'ynagan boladan soatlab bu xushbo'y hid ketmasdi. Buni qabilaning yoshu qarisi juda yaxshi bilardi.

Hazrati Halima Rasulullohni uxlatayotganida doim shu allani aytardi: “Valaha ilal ula farikahu. (Yo Rabbii, sen bizga uni lutf etding. Uni bizga bag'ishla, ko'klarga qadar yuksalt. Uni o'z panohingda asra)”.

Muhammad komil inson bo'lib voyaga yetayotgan edi. Sakkiz oyligida tili chiqqan boshladi, bir oy keyin bemalol gaplashadigan bo'ldi. Ikki yoshdan o'tgach, sutdan chiqib, sog'lom, kuchli bola bo'ldi.

– Makkaga qaytish fursati yaqinlashgan edi. Erim bilan Muhammadni olib, yo'lga chiqdik. Undan ayrilish juda og'ir edi. Ayniqsa, Makkadagi vabo xavfi bizlarni qattiq o'yga toldirgan edi. Shu sababli agar izn bersa, Muhammad yana biroz muddat biz bilan turishini so'rab, Ominaga murojaat qildik. Omina bila turib jigarporasini tahlika ichra qoldirishni istamadi, taklifimizni qabul etdi.

Bola to'rt yoshga qadam qo'yganida unda g'aroyib hodisalar ko'rila boshladi. Hazrati Halima kichik Muhammadni o'z bolalaridan ham yaxshi ko'rgani bois uni juda ehtiyot qilardi. Bir kuni opasi Shayma bilan qirga chiqqanini ko'rib, qizini koyib berdi. Shayma onasiga tasalli berdi:

– Siz tashvish tortmang. Ukamni doim bir parcha bulut quyoshdan saqlaydi. Doim uning tepasida suzib yuradi.

Yuraklarining yuvilishi voqeasini Rasulullohning o'zlari shunday bayon qiladilar:

– Bir kuni opam Shayma bilan echkilarni o'tlatib yurgan edik. Qornimiz ochqadi. Shayma yegulik olib kelgani sut onamning oldiga ketdi. Shu payt ulkan ikkita qushni ko'rdim. Ulardan biri ikkinchisiga: – “Shu bolami?” dedi. Unisi: “Ha”, deb javob berdi. So'ng meni yerga yotqizishdi. Ko'ksimni yorib ichidan ikkita qonli narsa chiqarishdi va ularni suv bilan yuvishdi. Keyin ko'ksimni berkitib, uchib ketishdi. Men juda qo'rqib ketdim. Barchasini sut onamga aytib berdim. Sut onam meni aqldan ozibdi, deb o'ylab iztirobga

tushdilar. Bir tuyaga mingazib onajonim Ominaning huzurlariga olib bordilar. Onam: “Ey Halima, sen omonatni topshirding”, dedilar sevinib. Boʻlgan voqeani eshitgach: “Ey Halima, men bu bolani tugʻayotganimda ichimda bir nur pishqirganini, Suriya saroylarini oydinlatganini koʻrdim”, – dedilar.

Imom Muslim, Imom Ahmad oʻz kitoblarida bu voqeani shunday hikoya qiladilar:

“Bir kuni Rasululloh bolalar bilan oʻynayotgan edi. Jabroil kelib uni yotqizdi va koʻksini yordi. Ichidan bir narsa chiqarib: “Mana bu shaytonning nasibasi boʻladi”, deb nariga otdi. Buni koʻrgan bolalar Muhammadni oʻldi deb oʻylab, Halimaga xabar berishdi. Qaytib kelishganlarida uning siymosida oʻzgarish boʻlganini payqashdi”.

Hazrati Anas kabi roviylar Rasulullohning koʻksidagi izni koʻrganini aytadilar.

Ibni Asokir Hakimning rivoyatiga koʻra, Abu Hurayra (r.a) Rasulullohdan nubuvvatning ilk alomati haqida soʻraganida shunday deganlar:

– Bolaligimda dalada ishlayotgan edim. Osmondan ikki kishi tushib meni yerga yotqizishdi. Biri koʻksimni yordi, ikkinchisi tilla laganda suv olib keldi. Yuragimni ochib ichidan bir narsalarni chiqarishdi. Men hech qanday ogʻriq sezmadim. Soʻng ulardan biri ikkinchisiga: “Bu yurakka marhamat va shafqat toʻldir”, dedi. Unisi yuragimga quyoshga oʻxshash bir narsa qoʻydi. Yuragimni joyiga qoʻyib, koʻksimni yopishdi. Biri bosh barmogʻimni siqdi va: “Qani boraqol”, dedi. Oʻrnimdan turganimda oʻzgarib qolganimni sezdim. Kichiklarga marhamat koʻrsatib, kattalarni hurmat qilardim.

* * *

Rasulullohdagi bu favqulod holni koʻrgan erim: “Ey Halima, bu bolani oʻz onasiga topshirish lozim”, dedi. Biz Makkaga yoʻl oldik. Bir vodiya junbushga tushayotgan habashlarga duch keldik. Ular bilan birga yoʻlda davom etdik. Habashlar kichik Muhammadni diqqat bilan kuzatib, unda nubuvvat muhrini koʻrishdi”. Oʻsha paytlar Rasulullohning koʻzlarida biroz qizillik bor edi. Xalimadan: “Bu, xastalik alomatimi?”, deb soʻrashdi. “Ular bolaning kelajakda buyuk zot boʻlib yetishishini aytishdi. Hatto oʻzlari bilan olib ketmoqchi ham boʻlishdi. Alloh taolo asradi”, deydi Halima.

Abdulloh, Zubayr, Anisa, Husama va Shayma Rasulullohning sut qardoshlaridir. Sut opasi Shayma Hunayn muhorabasida asirga tushadi. Rasululloh uni tanigach, ozod etiladi.

Rasululloh olti yoshga toʻlgach, validasi hazrati Omina joriya Ummu Ayman bilan birga Yasribga, togʻalari Najjor oʻgʻillarining yonida bir oy qolishadi. U yerda kichik Muhammad suzishni oʻrgandi.

Bir hadisi sharifda Rasululloh bani Najjor suvida choʻmilganini aytganlar.

Hazrati Omina Makkaga qaytayotganida Abvo degan qishloqda xastalanib yotib qoladi. Xasta validasi atrofida olti yoshli Muhammad parvonadek gir aylanadi. Onasi joni uzilayotganini payqab, oʻgʻilini yoniga chaqirdi va: “Tugʻilgan har jonzot oʻlajak, har

yangi narsa eskirajak, men ham o'lamen. Ammo bundan g'am chekmayman. Chunki pok, durust, nomi abadiy qoladigan farzand qoldirmoqdaman", dedi, so'ngra ko'zlari yumildi.

Abu Nuaymning rivoyat qilishicha, Rasulullohning validai muhtaramalari hayotining so'nggi damlarida shunday so'zlarni aytadi:

– Ey o'g'lim, Allohning barakoti sendadir. Sen shunday farzandsanki, Allohning inoyati bilan yomonlikdan xalos bo'lgansan. Ey o'g'lim, agar tushimda ko'rganlarim rost bo'lsa, sen jalol va ikrom sohibi Alloh tomonidan Odam farzandlariga halol va haromni ajrata olishni o'rgatish uchun payg'ambar sifatida jo'natilgansan. Sen Islomni - bobong Ibrohimning dinini tiklash uchun yuborilgansan. O'g'lim, har tug'ilgan jonzot o'lajak, har yangi narsa eskirajak. Men ham bu dunyoni tark etaman. Dunyoga sen kabi solih, durust farzand qoldirayotganimdan baxtliman.

So'ng ko'zlarini bu foni dunyoga yumadilar. Hazrati Ominaning xoki Abvo qishlog'ining qumli tuprog'iga qo'yiladi.

Yillar o'tib Rasululloh bir kuni sahobalari bilan shu yo'ldan ketayotgan edi. Bolaligi, onasini xotirlagan Rasululloh sahobalaridan ajralib bir uyum tosh oldida ko'zyosh to'kdilar. Rasulullohning iztirobidan mutaassir bo'lgan sahobalar so'rashdi:

"Ey Rasululloh, bu joy kimga tegishli?" Rasululloh bu qabr validai muhtaramalari Ominaga tegishli ekanligini aytganlarida ular ham yig'lashdi.

Rasulullohning yetimlik hayoti haqida Qur'oni karimda keladi:

"Alam yajidka yatiman fa'ava"

"(Ey Muhammad alayhissalom, Parvardigoringiz) Sizni yetim holda topgach, boshpana bermadimi?", (Vaz-zuha surasi, 6-oyat).

Abdulmuttalib Rasulullohni juda qattiq yaxshi ko'rardi. Har kuni asr vaqtida U zot uchun bir gilam yozilib, u yerda Abdulmuttalib o'g'illari bilan o'tirar edi. O'g'illari otasining o'rniga borib o'tirishga botina olmas edi. Bir kuni yetti yashar Muhammad bobosining joyiga o'tirdi. Amakilari uni turg'izmoqchi bo'ldi, biroq Abdulmuttalib ularni to'xtatdi: "Yo'q, unga tegmanglar, bir kun kelib u yuksak mavqe sohibi bo'ladi", dedi. Nevarasini yoniga o'tqazib yelkasini siladi. Abdulmuttalib uning har bir harakatini xush ko'rar, ranjitmas edi. Nevarasiga bo'lgan ishonchi va umidi baland edi.

Bir kuni Abdulmuttalibning juda yaxshi ko'radigan tuyasi yo'qolib qoldi. Bobosi uni topishni yetti yashar Muhammadga topshirdi. Chunki nevarasi har ishning uddasidan chiqishini yaxshi bilardi. Kattalar topa olmagan tuyani kichik Muhammad topib, bobosiga topshirganda, Abdulmuttalibning sevinchdan ko'zlari yoshlandi, nevarasini qattiq bag'riga bosib erkaladi.

Milodiy 577 yil edi. Ikki yildan buyon yomg'ir yog'magan, Makka qurg'oqchilik iskanjasida qolgan edi. Hayvonlar ahvoli tang, ekinzorlar harob xolga kelgan edi. Abdulmuttalib va o'g'li Abu Tolib yetti yashar Muhammad bilan Qubays tog'iga yo'l olishdi. Butun quraysh ahli ularni kuzatib turardi. Abdulmuttalib qiblaga yuzlanib, Muhammadni (s.a.v) osmonga ko'tardi: "Yo Rab, mana shu bola haqqi bizlarga yomg'ir

ehson et", deya yomg'ir so'radi (duo qildi). Butun Makka ahli uning gapini takrorladi. Biroz o'tgach, osmon gumburlab, shiddatli yomg'ir yog'a boshladi. Makka ahli behad sevindi. Bu voqea haqida Abu Tolib o'zining "La minya" nomli qasidasida shunday deydi: "Va abyadi yustasg'al g'ommamu bi vajhi Muhammadin – Muhammad (s.a.v.) shunday karimki, porloq va muborak chehrasi hurmatiga Allohdan yomg'ir so'ralgan edi, yomg'irlar yog'di".

Abdulmuttalibni uyqusidan Muhammaddan (s.a.v.) boshqa hech kim uyg'otishga jazm qila olmas edi. Bobosi uyiga kirib ketsa, undan boshqa kishi oldiga kira olmasdi.

Muhammad alayhissalom sakkiz yoshga to'lganda bobosidan ajraldi. U Abdulmuttalib bilan ikki yil birga yashadi. Abdulmuttalib vafot etgan paytda 82 yoshda edi. U o'limidan oldin o'g'il-qizlarini yoniga chorladi va bu dunyoda ortiq nasibasi qolmaganini, suyukli nevarasini barchasiga omonat qilib qoldirayotganini aytdi. "Barchangiz uni tarbiya va himoya qiling", dedi. Shunda ba'zi farzandlari bu vazifani yolg'iz o'zlari bo'yinlariga olishi mumkinligini aytdi. Abu Lahab, Abbas va Abu Toliblar bunga da'vogar edilar. Abu Lahab boy, ammo marhamati kam edi. Abbasning esa bola-chaqasi ko'p. Eng munosib g'amxo'r Abu Tolib ekanligi ochiq ko'rinib turardi. Shunday bo'lsa-da, bobo nevarasining o'zidan so'rashni lozim topdi. Unga qarab: "Ey ko'zimning oqu qorasi, men bu dunyoga ko'z yumib ketmoqdaman. Bundan buyon amakilaringdan biri sening himoyaching bo'ladi. Ulardan kimni ko'proq yaxshi ko'rasan?", dedi. Bola yugurib borib Abu Tolibni quchoqladi.

Abdulmuttalib o'g'li Abu Tolibga yuzlanib:

– Ey Abu Tolib, bu bola ota-ona mehrini ko'rmadi. Shu sabab unga g'amxo'rlik qilishni, mehr-muruvvat ko'rsatishni senga topshiraman. Sen unga boshqalardan ko'ra yaqinroqsan. Ining Abdulloh hurmati uni ko'z qorachig'ingday asragin, – dedi va jon taslim qildi.

Abdulmuttalib Hojun qabristoniga dafn etildi. Uni so'nggi manzilga ko'zlarida yosh bilan kichik Muhammad ham kuzatib qo'ydi. Bir necha yillar o'tgach, sahobalari Rasulullohdan bu voqeani xotirlaysizmi deb so'rashganda: "Ha", deb javob berdilar.

Muhammad alayhissalomning amakisi Abu Tolib uyida kechgan davr 578-595 yillarga to'g'ri keladi. Abu Tolib aqlli, olijanob odam edi. Butun Quraysh qabilasi unga hurmat ko'rsatar, e'zozlardi. Farzandlari ko'p bo'lgan Abu Tolib faqirona umr kechirardi. Jiyani barcha farzandlaridan ustun ko'rar, undan hech qachon ajralmas edi. O'zi nima yesa jiyaniga ham yedirar, nima ichsa, unga ham ichirar, nima kiysa, unga ham kiydirardi.

Rasululloh o'n ikki yoshga to'ldi. Bu paytda Abu Tolib Shom safariga o'tlanayotgan edi. Ammo uni bir narsa o'yga toldirdi. Jiyani Muhammadni olib ketsinmi yoki qoldirsinmi? Olib ketay desa, u hali yosh, uzoq safarga bardosh bera olmaydi. Ustiga ustak yo'l juda og'ir, mashaqqatli. Olib ketmay desa, undan ajralgisi kelmaydi ham Muhammadning iltijoli ko'zlariga chidab turish qiyin. Shunda Muhammad (s.a.v.) tuyaning yoliga yopishdi: "Ey amaki, meni bu yerda kimga tashlab ketmoqdasiz? Mening na onam, na otam va na mehribon kishim bor", dedi yolborib. Abu Tolib ortiq chidab tura olmadi. Karvondagilarning qarshiligiga qaramay jiyanini olib yo'lga chiqdi.

Muhammad alayhissalom amakisi bilan hadsiz-hududsiz qup-quruq cho'lda ketib

borishardi. Nafasni bo'g'uvchi jazirama issiqda birorta quduq ko'zga tashlanmasdi. Karvon olov-olov yongan sahroda ilgarilarkan, bir bulut karvonni soyalatib borardi.

Nihoyat, karvon Shom viloyatining Busra tumaniga qarashli Abdul G'ays ibodatxonasi yaqinida to'xtadi. Bu ibodatxonada Buhayra ismli mashhur xristian rohibi yashardi. Buhayra Injilni yaxshi o'rgangan, dindor kishi edi. Ayniqsa, u oxir zamon payg'ambari va unga xos alomatlar haqidagi xabarni quloqlariga quyib olgan edi.

Xizmatkorlari karvon kelayotgani daragini berishgach, Buhayra g'aroyib sir-sinoatga ko'zi tushdi. Yaqinlashayotgan karvon ustida bir bulut parchasi ham suzib kelardi. Karvon to'xtashi bilan bulutning ham muallaq turib qolganligi uning hayratini oshirdi. Karvon qo'ngan daraxtzor ham yashillanib qolgan edi.

Buhayra xizmatkorlariga aytib, dasturxon yozdirdi, butun karvonni ziyofatga chaqirtirdi. Ularni kuzatib o'zi kutgan zotning yo'qligini ko'rdi. Abu Tolib Muhammad alayhissalomni daraxt yoniga tashlab kelgan edi. Buhayra bulutning hamon daraxt tepasida turganinin ko'rib, karvonboshi Abu Tolibdan so'radi.

– Odamlaringdan bu yerga tashrif buyurmagani qoldimi?
– Faqat bir bola qoldi, karvon yonida.
– Uni ham olib kelinglar.

– Bir kishi borib, o'n ikki yoshli Muhammadni olib keldi. Buhayra muqaddas kitobda o'qigan oxir zamon nabiyiga oid belgilarni bolada ko'rdi. Ziyofatdan so'ng Buhayra Muhammadni (s.a.v.) chaqirib, g'oyat noziklik bilan so'radi:

– Sendan bir narsa so'rasam, Lot va Uzzaga bo'lgan muhabbating haqqi to'g'ri javob berasanmi?

– Lot va Uzza uchun menga qasam ichirmang. Men sanam-butlardan juda qattiq nafratlanaman.

– U holda Alloh uchun haqiqatni ayt.

Buhayra unga bir qancha savollar berdi. Oxir zamon nabiyiga oid belgilarni ilg'ab olgach, ikki yelkasi orasidagi muhri nubuvvatni ko'rishni istadi. Nubuvvat muhrini ko'rib, ko'zlariga yosh oldi, uni yuz-ko'ziga surdi.

Karvondagilar Buhayraning Muhammadga (s.a.v.) hurmatini ko'rib, hayratlanishdi. Buhayra Muhammadning (s.a.v.) amakisi Abu Tolibdan so'radi:

– Bu sharaf va saodat niholi kimdir?
– O'g'lim bo'ladi.
– Yo'q, u yetim bo'lishi kerak.
– Ha, u ukamning jigarporasi. Ota-onasi vafot etgan, hozir mening qaramog'imda.

Buhayra bu gapni eshitib mamnun bo'ldi va: "Yo Abu Tolib, Shom yahudiylari uning sifatleri haqida bilishadi. Uni zinhor u yerga olib borma. Tanib qolishsa, unga qasd qilishlari mumkin. Sen yaxshisi molingni shu yerda, Busrada, sot", – dedi. Abu Tolib uch

kun mobaynida mollarini sotib, uyiga qaytdi.

* * *

Muhammad alayhissalom umri davomida hech qachon butga sig'inmadi. Bir kuni hazrati Ali Rasulullohdan so'radi: "Yo Rasululloh, bolalik chog'ingizda hech butga ibodat qildingizmi?"

"Yo'q! Aslo!" buyurdilar.

* * *

Bir kuni amakisi Abu Tolib kichik Muhammadni bir sanamga atab o'tkazilayotgan qurbonlik marosimiga olib bormoqchi bo'ldi. Bu marosim har yili o'tkazilib, qurayshiylar kechga qadar sanamni tavof qilishardi. Muhammad (s.a.v.) u yerga aslo bormasligini aytdi. Birinchi marta jiyanidan jahli chiqqan Abu Tolib boshidagi qiyiqni unga qarab otdi:

– Men qo'rqamanki, butlar senga biron ziyon-zahmat yetkazmasin!

Garchi amakisi majburan u yerga olib borgan bo'lsa-da, Muhammad butga ibodat qilmadi. Ko'zlariga malaklar ko'rinib:

– Aslo unga yaqinlashma, sen unga yaqinlasha olmaysan, – deganlarini eshitdi. Bir chetda o'tib marosimni kuzatib turdi.

Bir kuni amakisi Abu Tolib bilan Zulhijor(savdo- sotiq yeri)ga borishdi. Abu Tolib juda chanqagan edi. Muhammadga (s.a.v.) qarab:

– Ey ukamning o'g'li, juda chanqadim,- dedi. Shunda Rasululloh muborak oyoqlari bilan qumni tepdi va "Shay'an", dedi. Shu payt u yerdan suv qaynab chiqdi. Buni ko'rgan Abu Tolib hayratdan yoqa ushladi. Keyinchalik bu haqda shunday hikoya qiladi:

– Muborak oyoqlari bosilgan yerdan suv qaynab chiqqanini ko'rdim. Bu suv misli ko'rilmagan lazzatli edi. Qonib-qonib ichdim. So'ng oyoqlarini takror qumga urdi, qum o'z holiga qaytdi.

Zayniddin Dahloniy "Siyratunnabaviyya" asarida aytadiki, Makka ahli suvsizlikdan qiynalgan edi. Abu Tolib kichik Muhammadning qo'lidan tutib Ka'bai muazzamaga olib bordi. Muhammad (s.a.v.) qo'llarini ko'kka ishora qilar-qilmas osmonni bulut qoplab, sharros yomg'ir yog'a boshladi. Vodiylar suvga to'lib toshdi.

Muhammad alayhissalom hech qachon ma'siyat joylarga bormadi. "Sayratul Xalabiy" kitobida keltirishicha, bir kuni Rasululloh yoshligida Makkaning bir mahallasidan o'tayotib musiqa ovozini eshitadi. "Bu qanday ovoz?" deb so'raydi. "Falon odamning o'g'li falonchining qiziga uylanyapti, to'y bo'lyapti", deyishadi. Ichkariga kirgan Muhammadni (s.a.v.) uyqu elitadi. Shu tariqa Alloh taolo o'z Rasulini yomon narsalarni ko'rishdan saqlaydi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*Sadrga shifodir Rasulning so'zi,
Ko'nglga safodir muborak yuzi.
Ikki dunyoda ham shafqatidan ayirma bizni,
Allohimning bizga ehsonisan sen.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING FIJOR MUHORABASIDA ISHTIROK ETISHI

Milodiy 586 yil. Muhammad alayhissalom o'n olti yoshda. Islomiyatdan avval Arabiston urushlardan boshi chiqmay qolgan edi. Fijor ana shu muhorabalardan biri bo'lib, 580-590 yillarda harom oylarida (Muharram, Rajab, Zulq'ada, Zulhijja) bo'lib o'tganligi bois "Fijor muhorabasi", ya'ni "Harom qilingan urush" nomini oldi.

Bani Kinona qabilasidan Barroz degan badaxloq kishining bani Havozin qabilasidan Urva ibn Utbani o'ldirishi oqibatida janjal chiqdi. Darg'azab bo'lgan bani Havozin qabilasi, albatta, o'ch olishga qaror qildi. 587 yilda bu harb Ukkozda vujudga keldi. O'n ikki yoshli Muhammad (s.a.v.) bani Havozin tomonidan kelgan o'qlarni amakilariga tashib berib turdi. Ammo shaxsan jangda ishtirok etmadi.

Rasululloh bir hadisi sharifda: "Amakilarimga o'q olib kelib berardim", deganlar.

Suqayya bu haqda bahs yuritar ekan, Rasululloh Fijor muhorabasida shaxsan ishtirok qilmaganlar. Chunki bu paytda jang qiladigan yoshda emasdilar. Buning yana bir sababi urushning harom oylarga to'g'ri kelganligi hamda mushriklar o'rtasida yuzaga kelganligidir, deb ta'kidlaydi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*To azaldan oshiqman, bechoraman, so'z berdim Sizga,
Shafoat qilgin lutf etib, men ojiz notavonga.
Husnu jamolingiz hayot berur oshiq'larga,
Siz oshiq'lar sultonisiz, ko'ngillarning sevgili jononi.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING YAMAN SAFARIGA CHIQISHI

Milodiy 587 yil. Muhammad alayhissalom o'n yetti yoshlarida. Qurayshiylar "shita", ya'ni qish va "sayf", ya'ni yoz mavsumlarida Shomga, Yamanga karvon bilan tijorat safariga borishardi. Bu haqda Qur'oni karimda shunday buyuriladi:

"Li iylafi qurayshin iyla fihim rihtatashshita'i vassoyf".

"Qurayshga oson qilib qo'yilgani – ularga qish va yoz safari oson qilib qo'yilgani uchungina. Ular mana shu Uyning Parvardigoriga ibodat qilsinlar!"
(Quraysh surasi, 1, 2, 3-oyatlar).

Rasululloh (s.a.v.) yoz safariga amakisi Abu Tolib bilan borgan edi. Qishda boshqa amakilari bilan Yamanga boradigan bo'ldilar. Safar davomida ko'rilgan g'aroyibotlar haqida amakisi Abu Zubayr shunday hikoya qiladi:

– Yaman yo'lida bir vodiya yaqinlashganimizda karvondagi bir erkak tuya har tomonga tashlanib, hech kimni o'ziga yaqinlashtirmay qo'ydi. Hamma uni quturgan deb o'yladi. Inimning o'g'li Muhammad darhol tuyasidan tushib, o'sha tuyaga yaqinlashdi. Bunga ishonish qiyin edi – hozirgina o'zini har tomonga tashlayotgan tuya o'z-o'zidan jiyanimga itoat etdi. Buni ko'rganlar hayratga tushdilar. Kelajakda Muhammadning (s.a.v.) nomi va shoni ulug' bo'lishini ta'kidladilar.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING QO'Y BOQISHI

Milodiy 590 yil. Muhammad alayhissalom 20 yoshda.

Bu paytlarda Rasululloh amakisi Abu Tolibning qo'y-qo'zilarini Jiyod tog'i orqasida o'tlatib yurardi.

“Sahihi Buxoriy”da kelgan rivoyatga ko'ra, bir kuni Rasululloh sahobalariga: “Hech bir nabiy yo'qki, poda boqmagan bo'lsin”, – deya marhamat qiladilar.

Sahobalar: “Yo Rasululloh, siz ham poda boqqanmisiz? – deb so'rashganda”: “Ha, qo'ylarni toqqa olib chiqib o'tlatardim”, deb javob berdilar.

Bir frantsuz tarixchisi bu haqda yanglish bayon qilib, Abu Tolib Muhammadni haqir ko'rganligidan qo'ylarini boqtirar edi, deb yozadi. Holbuki, o'sha davrning udumiga ko'ra butun quraysh aslzodalarining farzandlari o'z qo'ylarini boqishar edi.

“Taboqat” asarida yozilishicha, Rasululloh bir kuni sahobalari bilan qirda kezar edilar. Sahobalardan biri u yerdan bir qora tut topib Rasulullohga keltirdi. Rasululloh tutlarni og'ziga solar ekan:

– Bu tut qanchalik qoraysa, shunchalik shirin bo'ladi, men buni qo'y boqib yurgan kezarimdan bilaman, dedilar.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING HILFUL FUZULDA ISHTIROK ETISHI

Milodiy 592 yil. Muhammad alayhissalom 22 yoshda.

“Hilful fuzul” – fazilatli kishilarning qasamyodi, degani. Bir necha yuz yillar oldin arab qabilalari o'rtasida uch kishi – Fazl ibn Fazola, Fazl ibn Vadoa va Fazl ibn Horislar o'rtasida haqsizlikka, adolatsizlik va zulmga qarshi bitim tuzilgan edi. Arablar orasida yaxshi nom qozongan ushbu bitim va ularning a'zolari yillar o'tib unutila boshladi. To'qqiz yil davom etgan Fijor muhorabasidan keyin Makkada huzursizlik, ishonchsizlik va zulm bosh ko'tardi. Ayniqsa, shaharga kelgan musofirlar mahalliy tajovuzlardan azob chekishardi. Ularning mol-mulki va hatto xotin-qizlariga ham tajovuz boshlangan edi. Mashhur shoir Xanzolani kuppa-kunduz kuni Makka ko'chalarida talab ketishadi.

Ana shunday tajovuzlarning oldini olish maqsadida arab qabilalari yana bitim tuzadi. Haqsizlikka, adolatsizlikka, zulmga qarshi kurashish uchun qasamyod qiladi. Ular orasida endigina yigirmadan oshgan Muhammad alayhissalom ham bor edi. Rasululloh bu jamoaning faol a'zosi edilar.

Bir kuni bani Zayd qabilasidan bir savdogar Makkaga keladi. Umra uchun ehromga kirgan paytda Os ibn Voil degan kishi uning barcha mollarini tortib oladi. Savdogar Qubays tog'iga chiqib, ko'ylagini yirtib yig'laydi. Masjidi Haramda o'tirganlar uning gaplaridan ta'sirlanishadi. Oralarida eng yoshi ulug'i bo'lgan Abdulloh ibn Jud'onning uyida to'planib, o'sha yerda bu masalani darhol hal etishni kelishib olishadi. U yerda xoh u musofir bo'lsin, xoh makkalik mazlumlarni himoya qilishga Alloh nomi bilan ont ichishadi. Os ibn Voildan boyagi savdogarning mollarini qaytarib olib berishadi.

Oradan yillar o'tsa ham Rasululloh o'sha bitimni unutmadi. Bir kuni birodarlariga shunday hikoya qilib berdi:

– Abdulloh ibn Jud'onning uyida bo'lgan bir ahdlashuvda ishtirok etdim. Bunday sharafdan voz kechish evaziga dunyoning eng go'zal ne'matlarini bersalar ham, aslo rozi bo'lmasdim. Islom dini vujudga kelganidan keyin ham ana shunday ahdlashuvga taklif etsalar, sira ikkilanib o'tirmasdan borardim.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING HADICHANING KARVONIGA BOSHCHILIK QILISHI

Milodiy 594 yil. Muhammad alayhissalom 24 yoshda.

Qurayshiylar yoz va qish mavsumlarida tijorat bilan mashg'ul bo'lishardi. Makkadan Shomga, Yamanga karvon yo'l olardi. Huvaylidning qizi Hadicha boshqa misrliklar kabi Shomga yuborayotgan karvoniga karvonboshilik qilish uchun ishonchli odam qidirardi. U 24 yoshli "Al-amin" deb tanilgan Muhammadga bu vazifani taklif etdi.

"Ey Muhammad, sen haqingda ko'p yaxshi gaplar eshitdim. To'g'ri, durust inson ekanliging barchaga ma'lum. Qulim Maysara bilan mening karvonimga boshchilik qilishingni istardim. Agar taklifimga rozi bo'lsang, boshqalarga nisbatan ikki hissa ko'p haq beraman. Sen ham bundan istifoda etasan.

Muhammad alayhissalom amakisi bilan maslahatlashishi lozimligini agar rozi bo'lsa, karvonboshi bo'lishi mumkinligini aytdi. Abu Tolib:

– Bu Alloh yuborgan bir ne'matdir, Ey Muhammad, uni qabul qilgin, – dedi.

Shomga yo'l olgan karvonda Hadichaning qarindoshlaridan Huzayma ibn Hakim, qurayshlarning bir qancha savdogarlari hamda Hadichaning sodiq quli Maysara bor edi. Karvon Busraga yaqinlashdi. Bu paytda rohib Buhayra allaqachon dunyodan o'tib ketgan, uning o'rniga Nastura ismli rohib kelgan edi. Kelib-ketib yurganligi bois Maysara Nasturani yaxshi bilardi. Nastura Maysaradan karvonboshi kimligini bilgach, u bilan ko'rishish istagini aytdi. Rasululloh bilan ko'rishgach, u ham Buhayra kabi muhri

nubuvvatni ko'rdi. So'ng Maysaraga qarab shunday dedi:

– Ey Maysara, bu zot Hazrati Iyso xabar bergan oxir zamon nabiyidir. Aslo Shomga bora ko'rmanglar. Yahudiyar uni tanib, xiyonat qilishlari mumkin.

Muhammad alayhissalom mollarini Busrada sotib orqaga qaytdi. Karvon Makkaga yaqinlashganda makkalik xotinlar karvonning kelishini kuzatib turishardi. Havo juda issiq. Rasulullohning tepasida ikkita katta qush qanot yozib, uni quyoshdan pana qilib turganini hayrat bilan tomosha qilishdi. Maysara Muhammad alayhissalomdan, savdoning fayzu barakali, boshqa yillarga qaraganda daromadli bo'lganidan Hadichani xabardor qilar ekan, Nasturaning gaplarini eslab, Rasulullohga bo'lgan hurmat va hayratini yashira olmadi. Hadicha Maysaraning gaplarini diqqat bilan tingladi. Endi yanada ko'proq haq to'lash sharti bilan bo'lsa-da, Muhammad ibn Abdullohni keyingi safarga ko'ndirishni niyat qilib qo'ydi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*Nazar qil yo Rasululloh faqirning holiga bir bor,
Sening ishqing yoqdi meni dunyoni ko'zim ko'rmas.
Karimsan yo Rasululloh, karam faqat senga loyiq,
Qusurim parda bo'lmish visolinga, qo'lim tegmas.
Sening madhing istar ko'nglim yo Rasululloh,
Sening maddohing Allohdir, mening madhga kuchim yetmas.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING HAZRATI HADICHAGA UYLANISHI

Milodiy 595 yil. Muhammad alayhissalom 25 yoshda.

Qur'oni karimda shunday deyiladi:

“Vavajadaka 'aailan fa ag'na”

(“Ul zot sizni kambag'al holda topib, boy qilib qo'ydi-ku!”). (Vaz-zuho surasi, 8-oyat)

Mufasssirlar bu oyatni Habibim, Rabbim seni faqir topdi, so'ng Hadichaning moli bilan boy qildi, tarzida tafsir qilishadi.

Muhammadning (s.a.v.) allaqachon uylanish vaqti kelgan edi. Bir kuni Abu Tolibning singlisi Otika akasiga:

– Muhammadni (s.a.v.) uylaydigan vaqt keldi, bir chorasini topib uylantiring, – dedi.

– Ey Otika, gaping to'g'ri, bir ilojini qilib uni uylantirmasak bo'lmaydi. Ishlarim ham teskari ketgan, qo'li kaltalik qursin, – dedi.

– Huvaylidning qizi Hadicha beva bo'lsa-da, to'g'ri, axloqi go'zal va diyonatli xotin. Makka aslzodalari qancha so'rattirishmasin boshqa turmush qurmadi. Uning Muhammadga (s.a.v.) ko'ngli borga o'xshaydi. O'rtaga odam qo'yib, unga bir taklif qilib

ko'raylik-chi, nima der ekan?

Otika Nafisa ismli bir xotinni oraga qo'ydi. Nafisa Muhammad ibn Abdullohni Hadichaga maqtadi. Maysaraning gaplari, Nafisaning madhi, qolaversa o'zi bilgan nurli siymo bilan turmush qurish Hadicha uchun bir sharaf edi, albatta.

Bir kuni tushida osmondan bir quyosh tushib, Hadichaning uyiga kirdi. Makka va butun dunyo fayzli nurga g'arq bo'ldi. Tushidan qattiq ta'sirlangan Hadicha amakivachchasi Varaqadan ta'bir so'radi. Varaqa ilmli, ziyoli, davrining peshqadam olimi edi. Hadichaga dediki: – Ey, Hadicha! Ko'rgan tushing muborak bo'lsin. Sen buyuk bir zotga turmushga chiqasan va uning nuri butun dunyoni oydinlatadi.

Hadicha qirq yoshda bo'lib, bag'oyat go'zal va aqlli ayol edi. Dastavval Otik ibn Oiz ismli kishiga turmushga chiqib, undan bir qiz farzand ko'rgan edi. Otik ko'p o'tmay vafot etib, Hadicha beva qoldi. Keyinroq Abu Hala ismli kishi bilan turmush qurdi. U bilan bir necha yil yashadi. Ularning Hind ismli o'g'illari bor edi.

Nafisa Hadicha bilan uzoq gaplashdi. Garchi Hadichaning ko'ngli bo'lsa-da, bevaligini o'ylab, Muhammad (s.a.v.) bilan turmush qurish haqida mulohaza qilardi. Bu xususda Nafisaga aytganida u:

– Bu yog'ini menga qo'yib bering, – dedi.

Nafisa Muhammad alayhissalomning oldiga bordi. Unga Hadichaning taklifini bildirdi.

– Uylanish uchun yetarli sarmoyaga ega emasman, – dedilar Rasululloh.

– Agar mol-mulkka ega bo'lgan go'zallikda yagona, hasab va nasabda asl, diyonat va taqvoda tengsiz, xush axloqli bir xonim sizga o'z taklifini bildirsa, nima deb javob berardingiz?

– Kim u?

– Hadicha binti Huvaylid.

– Men amakim Abu Tolib bilan maslahatlashay, agar rozi bo'lsalar qabul qilaman.

Abu Tolibga bu taklif ma'qul keldi. Hadicha bundan juda mamnun bo'ldi. Padari buzrukvori vafot qilganligi bois nikoh ishini amakivachchasi Varaqa ibni Mag'faraga topshirdi. Muhammad alayhissalom ham otalari yo'qligi sabab nikohda otalik qilishni Abu Tolibga topshirdilar. Nafisa nikoh haqida shularni hikoya qiladi:

– Muhammadning(s.a.v.) roziligini olgach, Hadichaga xabar berdim. Hadicha bundan juda sevindi. Nikoh uchun bir vaqt tayin etildi. Nikohda butun Quraysh oqsoqollari qatnashdi. Abu Tolib Muhammad alayhissalom haqida shunday nutq so'zladi:

– Allohga hamd bo'lsinki, bizlarni Ibrohimning (a.s) zurriyodidan, Ismoilning (a.s) naslidan, Maadning(a.s) aslidan va Mudabbirning(a.s) yo'lidan yaratdi; bizni Baytullohning qo'riqchisi bo'lishdek baxtga muyassar qildi. Masjidi Haromning xizmatchisi, ko'pchilikka boshchi bo'lishimizni buyurdi. Inimning o'g'li Muhammad (s.a.v.) kambag'al bo'lsa-da, yuksak fazilatga ega pok insondir. Inshaalloh uning

martabasi bundan-da ulug' bo'lajak.

So'ng Hadichaning amakivachchasi Varaqa ham so'zladi:

– Allohga hamd bo'lsin, bizlarni fazilat va sharaf egasi qildi. Biz arablarning ulug'larimiz. Qolaversa, biz sizning fazilatlarinizi hurmat qilamiz. Hech bir zot sizning xayr va sharafingizni rad etolmaydi. Biz albatta siz bilan qarindosh bo'lishga rozimiz.

Shundan so'ng Rasululloh odamlarga yuzlandilar:

– Ey jamoat, shohid bo'lingki, men Muhammad ibn Abdulloh Hadicha binti Huvaylidni o'z nikohimga oldim.

Nikoh o'qildi. Mahr yigirmata tuya deb belgilandi. Abu Tolib o'sha paytdagi udumga ko'ra bitta tuya so'yib, elga ziyofat berdi. To'ydan so'ng Muhammad alayhissalom Hadichaning uyiga ko'chib o'tdilar. Shu tariqa huzur-halovatga erishgan ikki juft hech qachon bir-birni ranjitishmadi.

Hazrati Hadicha musulmon ayolining eng o'rnak namunasi edi. Muhammad alayhissalomga har xususda rag'bat ko'rsatar, og'ir damlarda unga tasalli berardi. Joni va molini unga atagan edi. Hazrati Hadicha Rasulullohdan oltita farzand ko'rdi: ikki o'g'il, to'rt qiz. To'ng'ich farzand Qosim ismli o'g'illari bo'lib, yetti kungina yashadi. U tug'ilgandan so'ng Rasululloh Abulqosim, ya'ni Qosimning otasi, deb atala boshlandi. Milodiy 599 yilda Zaynab ismli qizlari tug'ildi. Ruqiya ikkinchi qizlari bo'lib, tug'ilish sanasi 602 yildir. Uchinchi qizlari Ummu Gulsum 604 yilda dunyoga keldi. Nubuvvat paytlarida dunyoga kelgan va Rasulullohning juda yaxshi ko'radigan qizlarining ismi Fotima edi. Abdulloh ismli o'g'illari nubuvvatdan so'ng tug'ildi va juda kichikligida o'ldi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*Xutbang o'qilur minbari iqlimi baqoda,
Hukming tutilur mahkamai ro'zi jazoda.
Tashrifa bongi chalinur arshi Xudoda,
Asmoi sharifing eslanur arzu samoda.
Sen Ahmadi Mahmudi Muhammadsan afandim,
Haqdan bizga sultoni muhabbatsan afandim.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING HAZRATI ALINI O'Z TARBIYASIGA OLISHI

Milodiy 596 yil. Muhammad alayhissalom 26 yoshda.

Bu paytda Makka va uning atrofida qurg'oqchilik hukm surardi. Qurg'oqchilik barchaning tinkasini quritgan, ayniqsa bola-chaqasi ko'p oilalarning ahvoli og'ir edi. Muhammad alayhissalom Hazrati Hadichaga uylangach, bu azobdan qutilgan bo'lsa-da, amakisi Abu Tolibning faqirona hayoti uni o'yg'a toldirdi. Bir kuni boshqa amakisi Abbosga:

– Ey, amakim Abbos, sening mol-mulking o'zingga yetarli, nonga zoriqqaning yo'q. Amakim Abu Tolib esa faqir va farzandlari ko'p. Agar ma'qul topsang, u kishining bittadan farzandini o'z tarbiyamizga olsak va uni bu yukdan xalos etsak, – dedi.

Abbos bu gapni bajonidil qabul etdi. Darhol Abu Tolibning huzuriga borib, takliflarini aytishdi. Abu Tolib:

– Menga Ukaylni qoldiring, qolganlarini nima qilsangiz o'zingiz bilasiz, – dedi.

Abbos Ja'farni, Muhammad alayhissalom esa Alini olib uylariga qaytishdi. Ali bu paytda besh yashar edi. Rasulullohning uyida Hazrati Hadichaning oldingi nikohlaridan bo'lgan farzandlari ham yashardi. Yana Zayd ismli bola ham bo'lib, u Kalb qabilasiga qilingan bosqinda asirga tushgan, Shomga tijorat safariga borgan Hadichaning birodari Hakim ibn Hizom sotib olib, uni Hadichaga tuhfa etgan edi. Hadicha esa Zaydni Muhammad alayhissalomga berdi. Rasululloh uni qullikdan ozod etib, o'ziga o'g'il qilib oldi.

Tarixchilar bayon qilishicha, Rasululloh Hajarul Asvadning oldiga Zaydni olib bordi. U yerdagilarga Zaydni ko'rsatib:

– Shohid bo'ling, ey jamoat, Zayd mening o'g'lim va vorisimdir, – dedilar.

Zaydning otasi Horisa yillar hasratini ko'tarib, nihoyat o'g'lini topdi, uni olib ketgani Muhammad alayhissalomning huzuriga ko'zyosh to'kib keldi. O'g'lini qaytarish evaziga nima so'rasa, berishini aytib yig'ladi. Rasululloh tanlash imkoniyatini kichik Zaydga topshirdi. Chunki Zayd xohlasa, o'z otasi bilan ketishi mumkin edi. Biroq Zayd yugurib Rasulullohni quchdi. Shu tariqa Horisa bir tomondan ko'ngli xotirjam, ammo ikkinchi tomondan yuragi dog'li holda yurtiga qaytdi. O'g'lining ishonchli inson tarbiyasida ekanidan xotirjam, biroq endi o'g'lini ko'rolmasligini o'ylab yig'lar edi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*Ey ko'ngillar dardining darmoni,
Ey yaratilishlar sultoni sen.
Ey risolat taxtining hotami,
Ey nubuvvat muhrining xotimi.*

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING KA'BA TA'MIR ETILGACH, HAJARUL ASVADNI JOYIGA QO'YISHI

Ka'ba uzoq yillardan buyon yomg'irlar, bo'ronlar ta'sirida nurab, xarob holga kelib qolgan edi. Ayniqsa, Baytning g'arbiy devori cho'kkan edi. Bir kuni tunda o'g'rilar u yerdagi qimmatbaho ashyolarni olib ketgach, butun makkaliklar tashvishga tushib qoldi. Ka'ba ta'mirga muhtoj edi. Butun Makka aholisi yig'ilib, Uyni darhol qayta qurish lozim ekanligini kelishib olishdi. Bayt Allohga daxldor muborak va muqaddas joy bo'lganligi bois bu dargohga ishlatiladigan qurilish ashyolari halol mablag' evaziga sotib olinishi kerakligi ta'kidlandi. Shundan so'ng Qizil dengizda, Jiddaga yaqin joyda halokatga uchragan Rum saltanatiga tegishli kemanding parchalarini va undagi ashyolarni sotib olishga odam yuborishdi. Kemadagi ashyolar sotib olingach, Bayt qurilishi boshlandi.

Makka erkaklari kiyimlarini, peshbandlarini yelkalariga tashlab tosh tashir edi. Abulqosim

Muhammad ibn Abdulloh ham bu hasharda amakilari bilan birgalikda ishtirok etdi. Amakisi Abbas bu haqda shunday hikoya qiladi:

– Men Muhammadning (s.a.v.) yelkasiga ozor yetmasligi uchun belidagi peshbandini yelkasiga qo'yib olishini aytdim. U men aytganday qildi, biroq shu payt libosi tushib ketdi, o'zi esa hushini yo'qotdi. Hushiga kelgach, nima bo'lganini so'radim.

– Yalang'och turishdan man' qilindim, – dedi u.

Halis va Halafiylarning keltirishicha, Rasululloh peshbandini yechdi, avratlari ochildi. Shu payt ko'kdan ovoz keldi: "Yalang'och turibsan, ey Muhammad!" Rasululloh bu ovozni eshitib hushlaridan ketdi. Bu Muhammad alayhissalom g'aybdan eshitgan ilk ovozdir. Shundan so'ng Rasulullohni hech kim yalang'och holda ko'rmadi.

Aslida butun rasullar, nabiyalar ham avratlariga ehtiyot bo'lishgan. Masalan, Muso alayhissalom hech qachon yalang'och yurmaganlar. Yaqin qarindoshlari tanasida bir illat bo'lsa kerakki, uni ko'rsatmaydi, deb o'ylashar edi. Bir kuni Muso alayhissalom yolg'iz o'zlari dengizda cho'milish uchun kiyimlarini bir tosh ostiga bostirib suvga tushadilar. Shunda to'zon ko'tarilib kiyimlarini uchirib ketadi. Kiyimlarini ushlab olish uchun yugurganini ko'rgan qavmi Muso alayhissalomning tanasida hech qanday illat yo'qligini, faqat hayo yuzasidan yalang'och yurmasligini anglab yetishadi. Shundan so'ng hech qachon uni yalang'och holda ko'rishmaydi.

Kecha-kunduz tinmay ishlagan makkaliklar nihoyat Ka'batullohni qurib bitkazishdi. Endi hajarul asvadni o'z o'rniga qo'yish kerak edi. Bunday sharafga kim loyiq? Ana shu muammo hamjihatlik muhitini o'zgartirib yubordi. Hech bir qabila ikkinchi darajaga tushib qolishni istamas edi. Natijada munozara boshlanib janjalga aylanayozdi. Bani Abdudor so'ngi tomchi qoni qolguncha bu sharaf uchun kurashajagini aytib qasam ichdi. Boshqa qabilalar ham bu yo'lda jonlarini tikishgan edi. Munozara uzoq cho'zildi. Nihoyat, qabila oqsoqollari bir joyga to'planishdi. Oralaridan Xuzayfa ibn Mug'iyra bir taklif aytdi:

"Hozir Harami sharifga kim kirsa, u hajarul asvadni joyiga qo'ysin". Boshqalar ham bu adolatli taklifni qabul qilishdi. Chunki hech kim kirib kelishi noma'lum edi. Yuraklar urishi tezlashdi, kim bunday sharafga noil bo'lar ekan?

Muhammad alayhissalom janjal boshlangach, uyiga ketib qolgan, bunday nizolarga toqati yo'q edi. Bir necha kun o'tgach, xabar olgani Ka'baga yo'l oldi. Darvozadan kirib kelgan Muhammad Aminni ko'rib baqirib yuborishdi:

"Muhammad Amin... Muhammad Amin keldi! Biz uning hukmiga rozimiz!"

Rasululloh egnilaridagi ridoni yechib yerga yozdilar. Hajarul asvadni muborak qo'llari bilan olib u yerga qo'ydilar. So'ng butun qabila raislarini chaqirdilar. Ular ridoning bir uchidan tutib tosh o'rnatilishi lozim bo'lgan joyga keltirishdi. Muhammad alayhissalom hajarul asvadni muborak qo'llariga olib joyiga qo'ydilar.

Yosh Aminning adolatli hukmidan barcha rozi bo'ldi, bema'ni urushning oldi olindi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING UKKOZ BOZORIDA QUSS IBN SOIDANING MASHHUR NUTQINI TINGLASHI

Milodiy 608 yil. Muhammad alayhissalom 38 yoshda.

Ukkoz bozori Toif bilan Najid orasida joylashgan edi. U yerda har yili Zulqa'da oyida bozor bo'lar edi. Bu galgi bozor yigirma kunlar davom etdi. Bozorga savdogarlardan tashqari shoirlar ham kelib, ular bozor ahliga she'rlaridan namunalari o'qir edi.

Shu yili Muhammad alayhissalom Ukkoz bozoriga savdo-sotiq uchun keldilar. Bozor maydoni o'rtasida qizil tuyaning ustida turib, xalqqa xitob etayotgan Iyad qabilasi sardori qariya Quss ibn Soidning so'zlari diqqatini jalb etdi. Bu so'zlar butun umr yodida qoldi. Nubuvvatdan bir necha yil o'tib, bir kuni sahobalariga:

– Quss ibn Soidaning: “Shubha yo'qki, yashagan o'ladi, o'lgach, nomi o'chadi. Kelajakda taqdirda nima bo'lsa, albatta, o'sha yuz beradi” – deb boshlagan nutqi hamon xotirimda, – dedilar.

Abu Bakr Siddiq (r.a):

– Yo Rasululloh! O'sha kuni men ham Ukkozda edim. U gaplar hali ham yodimda.

Rasululloh o'sha nutqni o'qishini buyurdi. Hazrati Abu Bakr aynan Quss ibn Soida aytganidek takrorladi:

– Ey odamlar, keling, eshitib ibrat oling. Shubha yo'qki, yashagan o'ladi, o'lgach, fano bo'ladi (nomi o'chadi). Kelajakda taqdirda nima bo'lsa, albatta, o'sha yuz beradi. Yomg'ir yog'ar o'tlar unar. Farzandlar tug'iladi. Vaqt o'tib ota-onalarining o'rnini egallashadi, so'ngra barchasi mahf bo'ladi. Voqealar tugamaydi, bir-birining ortidan birisi yuz beradi. Quloq tuting, diqqat qiling.

Ko'kda xabar bor, yerda esa ibrat. Yer yuzi bir qarich alvon, ko'k yuzi yuksak bir qubba; yulduzlar uchar, dengizlar to'lqinlanar; kelgan qolmas, ketgan qaytmas. Odamlar ketayotirlar, ammo boshqa qaytmayotirlar. Qasam ichaman, Allohning shunday bir dini borki, u dinning kelishi juda yaqin. Soyasi boshimiz uzradir. Unga yetishgan va iymon keltirgan, yo'lidan yurib hidoyatga yetishganlar naqadar baxtlidir. Unga qarshi chiqqan va isyon ko'tarib, g'aflatda qolganlarning esa holiga voy.

Ey jamoat! Qaerda otalar va bobolar? Qaerda muhtasham koshonalar bunyod etganlar? Qaerda dunyo moliga mag'rur bo'lib, men sizning eng buyuk rabbingizman, degan Fir'avn Namrud? Ularning barchasi sizlarga qaraganda boyroq va qudratliroq emasmi?

Dunyo tegirmoni ularni ham yanchib to'zitdi. Suyaklari chirib bitdi. Uylari qulab, izsiz yo'qoldi. Hozir ularni ko'ppaklar jonlantirmoqdalar. Aslo ulardek kabi g'aflatda qolmang, ularning yo'llaridan yurmang. Har narsa foni, yolg'iz Allohgina boqiydir. U yakka-yu yagonadirki, sherigi ham, o'xshashi ham yo'q. Ibodatga loyiq yolg'iz Allohdir. Tug'magan, tug'ilmaydi. O'tmish avlodlarimiz hayotiga nazar solsak, ko'plab ibratli misollar topish mumkin. O'limga olib boruvchi va muqarrar bo'lgan yo'llarni ko'rgach, ketganlarning orqaga qaytmaganini va qolganlar ham boqiy umr kechirmasligini anglagach, shunga qat'iy ishonch hosil qildimki, bandalarning boshiga keladigan o'lim

mening ham boshimga keladi...

Rasululloh xutbani tinglagach: "Alloh Quss ibn Soidani rahmat qilsin", dedi.

Quss ibn Soida bu nutqini o'qigan paytda Rasululloh ham uning so'zlarini eshitayotganini bilmas edi. Rasululloh da'vatiga yetisholmasdan vafot etdi. Yillar o'tib, uning qabilasi iymon keltirish uchun Rasulullohning huzuriga kelishdi. Rasululloh qabila raisi Jorudni chaqirib, Quss ibn Soida xususida so'radi.

– Yo Rasululloh, – dedi Jorud, – men uni yaxshi taniyman, o'zim ul zotning izdoshlaridanman.

Kimdir o'rnidan turib Quss ibn Soidaning she'rini o'qidi:

"Ey marhumga yig'lagan! O'liklar mozorlarida yotishibdi. Ustlarida o'z mollaridan yolg'iz kafan bor. Ularni o'z holiga qo'y. Ular uchun bir kun borki, behush holatda da'vat qilishadi. Avval qanday yaratilgan bo'lsa, shunday yaratilib, bir qismi yalang'och, bir qismi esa libosda huzuri Haqqa qaytishadi".

Jorudning do'stlaridan boshqasi Quss ibn Soidaning she'ridan bir parcha o'qidi. Unda Harami sharifda bani Hoshimdan bir nabiyning kelishi harorat bilan bitilgan edi.

Rasululloh Quss ibn Soidaning so'zlaridan mutaassir bo'lib, muborak ko'zlari yoshlandi. U haqda:

"Yarhammallohu g'usla yarju yavmal qiyamati inna yab asullahu ummatan vahidatan", ya'ni "Umid qilamanki, Allohu taolo Quss ibn Soidani suyukli ummati sifatida qarshilaydi", dedilar.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMNING HIRO TOG'IDA KECHIRGAN HOLI VA ILK VAHYI ILOHIYNING NOZIL BO'LISHI

Milodiy 610 yil. Muhammad alayhissalom 40 yoshda.

Rasululloh har yili Ramazon oyida Hiro tog'iga borar, tanho qolib ibodat va tafakkurga berilar edi. Bu yil ham Ramazon oyini o'sha yerda o'tkazmoqchi bo'ldilar. Bu istak juda kuchli edi. Agar bormasa, birov uni zo'rlab olib boradigandek his etar edi o'zini.

Ajdodi Ibrohim alayhissalom ham ana shunday uzlatga chekilib Alloh taolo uchun ibodat qilgan emasmidi? Muso alayhissalom Alloh taolo bilan ko'rishish uchun qirq kecha-kunduz Tur tog'ida ibodatga berilgan emasmidi?

Hiro tog'i Makkadan besh chaqirim uzoqlikda suvsiz, soyasiz qup-quruq cho'lning o'rtasida joylashgan edi. Muhammad alayhissalom ana shu tog'da uzlatga chekinib, muroqaba holidayot kechira boshladi. Kechasi oydin qamarning fusunkorligi, minglab yulduzlar bezagan ko'kning cheksiz go'zalligi insonda ajib bir hisni uyg'otar, ilhom berardi. Muhammad alayhissalomning bu hayotini ko'rganlar Muhammad (s.a.v.) Rabbisiga oshiq bo'libdi, deyishardi.

Ibni Hishom: "Muhammad alayhissalom bu yerda chuqur tafakkurga tolar, koinotning cheksiz azamati, qudrati, tajallisi bilan borligini izhor etgan Allohga chuqur hushu' va huzu' bilan bog'lanar, kunlab, haftalab tog'da vaqtini o'tkazardi", degan edi.

Haqiqatlar qalbga avval tush holida, so'ngra esa aynul yaqiyin martabasi vositasida mushohada etiladi. Muhammad alayhissalomda ham vahiyning boshlanishi olti oy tush alomatlarini vositasida kechdi. Latif ro'yo olami unga kelajakdagi hodisalardan bahs etardi. Tushida ko'rgani o'ngida zuhur etardi.

Hazrati Hadisa onamiz: "Rasulullohga vahiy yuborilishidan avval olti oy shunday tushlar ko'rar ediki, ular albatta haqiqatda sodir bo'lardi. Ana shundan so'ng yolg'iz qolish istagi hosil bo'ldi", – degan edilar.

Ramazon oyining 26 kuni o'tgan, tun cho'kkan edi. Rasululloh har kechadagidek uyquga ketdi. Erta tongda dahshatli ovozdan uyg'onib ketdi. Oradan birmuncha vaqt o'tib, umrida hech qachon ko'rmagan bir hilqat paydo bo'ldi. Bu Allohning maxsus vazifa bilan jo'natilgan vahiy farishtasi Jabroil edi.

Farishta Muhammad ibn Abdullohga:

"Iqro bismirobbika", ya'ni **"Parvardigoringiz nomi bilan o'qing!"** dedi. Hech bir nabiyya bu shaklda xitob etilmagan edi. Bu faqatgina Muhammad alayhissalomga xos edi. Xitob uch bora takrorlandi. Jabroil uni uch bora bag'riga bosdi va besh oyatdan iborat ilk vahiyning birgalikda o'qidilar.

"Iqro bismirobbikallaziy xolaqa xolaqal insana min alaq. Iqro va robbikal akramullaziy allama bil qalam. Allamal insana malam ya'lamu".

– **"(Ey Muhammad alayhissalom, Siz o'zingizga nozil bo'ladigan Qur'onni barcha mavjudotni) yaratgan Zot bo'lmish Parvardigoringiz nomi bilan (boshlab) o'qing! U insonni laxta qondan yaratgan (Zotdir). O'qing! Sizning Parvardigoringiz (insoniyatga) qalamni (ya'ni, yozishni – xatni) o'rgatgan o'ta karamli Zotdir. U Zot insonga uning bilmagan narsalarini o'rgatdi"**. (Alaq surasi, 1-5-oyatlar).

Bu oyatlar insonlar uchun eng zarur bo'lgan o'qishni tavsiya etayotgan, har narsani yaratgan yakkayu yagona Allohni ekani ta'kidlayotgan, Uning nomi bilan o'qishni tavsiya qilayotgan edi.

Muhammad alayhissalom bu muazzam hodisadan o'zini yo'qotib qo'ydi. Butun vujudi titrab, qalbida unga o'qishni buyurgan o'sha qudratli hilqat vahiy etgan so'zlar takrorlanardi:

"Yaratgan Zot bo'lmish Parvardigoringiz nomi bilan o'qing!"

Muhammad (s.a.v.) uyga kirib kelganida yuzida g'alati o'zgarishni ko'rgan Hazrati Hadicha shoshib qoldi. Rasululloh (s.a.v.) darhol borib yotdilar.

"Mening ustimni yoping, tezroq yoping", – dedilar

Ustiga ko'rpacha yopildi, anchagacha shunday yotdilar. Bir oz tinchlangach, bo'lgan voqeani Hadichaga gapirib berdilar. Hazrati Hadicha Rasulullohga (s.a.v.) tasalli berishga urindi. Bir tomondan juda qo'rqqan edi. Tavrotni yaxshi biladigan amakisining o'g'li Varaqaning oldiga bordi. Varaqa Hadichaning gaplarini hayajon bilan tingladi, so'ng:

– Quddus... Quddus... – deb baqirib yubordi. – Bu Buyuk Allohning Musoga (a.s.) yuborgan Nomusi Akbaridir!

Ibni Hishomga ko'ra, Varaqa Rasulullohni (s.a.v.) bir kuni Harami sharifda ko'rdi. Undan nimalar bo'lganini aytib berishni iltimos qildi. Muhammad alayhissalomni yaxshilab tinglagach, shu so'zlarni aytdi:

– Yaratgan Alloh nomi bilan qasam ichib aytamanki, bu Musoga kelgan Nomusi Akbardir. Seni yolg'onchiga chiqarishadi, yurtindingan haydashadi. Eh, qaniydi, xalqni yangi dinga da'vat qiladigan kunlaringda yoshgina yigit bo'lsam. Qavming seni haydab chiqargan paytda sog'-salomat bo'lsam! Agar shu kunlargacha yashasam, senga kuchim yetganicha yordam beraman.

Nihoyat, ikkinchi vahiy nozil bo'lganda Muhammad alayhissalom Haqning amriga binoan yotgan o'rinlaridan turdilar. Buyuk payg'ambar qalbiga muhrlangan ilohiy xitobni takrorladilar. Bu Qur'oni karimning Muddassir surasi 1-2-3- oyati karimalari edi:

“Ya ayyuhal muddassir. Qum faanzir va Rabbika fakabbir” – **“Ey (liboslariga) burkanib olgan zot, turing-da, (insonlarni oxirat azobidan) ogohlantiring! Yolg'iz Parvardigoringizni ulug'lang!**

Ilk iymon keltirgan zot ayollar dunyosining sharaf toji bo'lgan Hadicha onamiz edilar. Ul zot hayotini Allohning buyuk rasuli bo'lgan eri Muhammad ibn Abdullohga bag'ishlagan edi.

Rasululloh (s.a.v.) eng avvalo yaqinlarini o'z diniga da'vat etdi. Hazrati Abu Bakr da'vatni eshitib, darhol iymon keltirdi. Rasulullohning (s.a.v.) himoyasida ulg'aygan Hazrati Ali ham iymonli bo'ldi. Vorisim deb e'lon qilgan Zayd ham ilk musulmonlardan edi.

Qalblari toza, fazilatli insonlar da'vatni eshitishlari bilanoq iymon keltirdilar. Rasulullohning (s.a.v.) uch yillik mujodalalaridan so'ng Ul zotga jonu dillari bilan bog'langan musulmonlar soni o'ttiztaga yetgan edi.

MUHAMMAD ALAYHISSALOMGA

*Shifosiz dardimning darmoni senda,
Lutfinga muhtojman yo Rasululloh!
Zulmatdan xalosman farmoni senda,
Sendadir ilojim yo Rasululloh!*

Mehnat bilan bukildi belim,

*Ochmadi umrimda bir g'uncha gulim.
Qaerga borsam ham bo'sh chiqdi qo'lim,
Karam sohibisan yo Rasululloh!*

*Qurbon bo'lay, yoqma hijronda meni,
Al-omon tushirma husronga meni.
Himmat et, qovushtir g'ufronga meni,
Shafokat qonisan yo Rasululloh!*

www.ziyouz.com
2008